

Неля РУСІНА,

кандидат педагогічних наук, викладач

Рівненського державного аграрного коледжу

Вадім ЛЮЛЬЧИК,

кандидат сільськогосподарських наук, викладач

Рівненського державного аграрного коледжу

Неля КИЙКО,

викладач Рівненського державного аграрного коледжу

Ольга ПЕТРОВА,

викладач Рівненського державного аграрного коледжу

(Україна, Рівне) RusinaN@i.ua

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ

У статті виконано аналіз поняття дослідницької компетентності, запропоновано визначення поняття дослідницької компетентності майбутнього інженера-землевпорядника, проаналізовано освітньо-кваліфікаційну характеристику випускника факультету землевпорядкування вищого навчального закладу, розкрито етапи організації дослідницької роботи майбутніх землевпорядників у вищих навчальних закладах шляхом послідовного інтегрування науки й навчально-виховного процесу. Визначено основні складові дослідницької компетентності, уміння, які мають бути сформовані у студентів-землевпорядників під час навчального процесу.

Ключові слова: дослідницька компетентність, науково-дослідницька компетентність майбутніх інженерів-землевпорядників, дослідницькі вміння, навчально-дослідницька діяльність, професійна діяльність.

Лім. 14.

Nelia RUSINA,

Ph.D in pedagogical sciences, lecturer Rivne State Agricultural College

Vadym LIULCHYK,

Ph.D in Agricultural Sciences, lecturer Rivne State Agricultural College

Nelia KYIKO,

lecturer Rivne State Agricultural College

Olha PETROVA,

Lecturer Rivne State Agricultural College

(Ukraine, Rivne) RusinaN@i.ua

FORMATION OF RESEARCH COMPETENCES OF FUTURE SPECIALISTS IN LAND MANAGEMENT

The article analyzes the concept of research competence proposed definition of research competence of the future engineer surveyor, analyzes educational qualification characteristics of a graduate of the Faculty of Land Management of the university, reveals the stages of research for future surveyors in higher education by successive integration of science and educational process. The basic components of research competence, ability to be formed in surveyors students during the learning process are shown. It presents forms of research work of students: problem lectures; seminars and conferences; perform independent tasks that contain problematic elements of the search; preparing of materials with elements of scientific research and their presentation; analysis of legal documents in the field of land law; Abstract technical and methodological literature; essay writing; scientific articles; theses; assembling and solving problems on land management topics; development and solving tests.

Key words: research competence, research competence of future engineers, surveyors, research skills, teaching and research activities, professional activities.

Ref. 14.

Неля РУСИНА,

*кандидат педагогических наук, преподаватель
Ровенского государственного аграрного колледжу*

Вадим ЛЮЛЬЧИК,

*кандидат сельскохозяйственных наук, преподаватель
Ровенского государственного аграрного колледжу*

Неля КИЙКО,

преподаватель Ровенского государственного аграрного колледжу

Ольга ПЕТРОВА,

преподаватель Ровенского государственного аграрного колледжу

(Украина, Ровно) RusinaN@i.ua

ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ЗЕМЛЕУСТРОЙСТВУ

В статье проведён анализ понятия исследовательской компетентности, предложено определение понятия исследовательской компетентности будущего инженера-землеустроителя, проанализировано образовательно-квалификационную характеристику выпускника факультета землеустройства высшего учебного заведения, раскрыты этапы организации исследовательской работы будущих землеустроителей в высших учебных заведениях путем последовательного интегрирования науки и учебно-воспитательного процесса. Определены основные составляющие исследовательской компетентности, умения, которые должны быть сформированы у студентов-землеустроителей во время учебного процесса.

Ключевые слова: *исследовательская компетентность, научно-исследовательская компетентность будущих инженеров-землеустроителей, исследовательские умения, учебно-исследовательская деятельность, профессиональная деятельность.*

Лит. 14.

Постановка проблеми. Залучення майбутніх землевпорядників до проведення наукових досліджень у галузі професійної діяльності є основним завданням вищого навчального закладу. Глибоке розуміння суті соціальних, економічних та екологічних явищ, інноваційне розв'язання професійних завдань неможливе без оволодіння методами наукового пізнання, ознайомлення з логікою дослідницького процесу, досвід аналізувати і передбачати його подальший розвиток. Адже, студент-дослідник є не тільки аналітиком, він одночасно збагачується професійними цінностями для своєї майбутньої професії [2,78].

Актуальність окресленої проблеми знаходить відображення у законодавчих та нормативно-правових документах, зокрема у Законі України «Про вищу освіту» (2014), Національній рамці кваліфікацій (2011). Так серед основних завдань вищого навчального закладу є: провадження наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі; створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів. Випускник ВНЗ повинен мати не тільки достатні знання з професійного профілю, а й здатність до здійснення кваліфікованого науково-дослідницького пошуку [7].

Сьогоднішній землевпорядник має бути дослідником й вміти обґрунтувати розподіл

земель за цільовим призначенням з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, формувати раціональну систему землеводільн і землекористувань, створювати екологічно сталі агроландшафти. Саме тому, сучасна система землевпорядної вищої освіти націлена на формування не просто професіонала-виконавця, а професіонала-дослідника, здатного легко адаптуватися до швидко мінливих умов, знаходити вирішення екологічних та соціально-економічних проблем через його володіння дослідницькими вміннями.

Науково-дослідницька компетентність є складовою професійної компетентності, опанування якою вимагає від майбутнього фахівця із землеустрою: знань та умінь з проведення науково-дослідницької роботи й вирішення проблем екологічного, соціального та економічного розвитку; здійснення аналізу наукової інформації з теми дослідження; аналізу результатів наукових досліджень та розробки на їх основі рекомендацій щодо впровадження в практику. Реалізація означених завдань потребує опрацювання відповідної системи та вирішення психолого-педагогічних умов формування науково-дослідницької компетентності студентів-землевпорядників вищих навчальних закладів.

Аналіз досліджень. Питання дослідницької компетентності як чинника розвитку творчих здібностей молодого людини, закладених у ній природою розглядають як зарубіжні, так і вітчизняні вчені. Психолого-педагогічній проблемі науково-дослідницької діяльності студентів присвячено роботи науковців як С. Архангельського, В. Андрєєва, Ю. Бабанського, В. Давидова, С. Зінов'єва, В. Крутецького та інших. У своїх дослідженнях В. Болотов, І. Зимня, С. Осипова, Ю. Соляніков, О. Ушаков, А. Хуторський розглядають дослідницьку компетентність як ключовий компонент професійної компетентності. Вивчали теоретичні засади організації науково-дослідницької діяльності студентів Є. Барбіна, Г. Васянович, О. Глузман, В. Гриньова, Н. Кічук, М. Князян, В. Козаков, З. Кур'янд, С. Литвиненко, В. Майборода, А. Маркова, Г. Нагорна, О. Пехота, М. Левочко. Так, М. Архипова розробила модель дослідницької компетентності, яка містить спрощені компоненти системи формування заданих властивостей особистості майбутнього фахівця-дослідника, а саме: цільового, мотиваційного, змістовного та організаційного [1].

Методику формування дослідницьких компетентностей засобами інформаційного освітнього середовища (веб-сайтів) запропонували О. Норкіна, М. Вінник, Н. Осипова та Ю. Тарасич, яка передбачає інтерактивне спілкування педагогів і студентів, розвиток у них умінь і навичок дослідницької діяльності [3].

Науковці Л. Горшкова та Л. Коваль стверджують, що навчально-наукова і науково-дослідна робота студентів має бути оптимізована та мати чітко окреслені періоди здійснення протягом усього терміну навчання у ВНЗ. У своєму дослідженні вони визначають етапи формування дослідницької компетентності (початковий, спрямовувальний, діяльнісний, аналітичний, синтетичний, інтеграційний) згідно з віковими особливостями студентів і принципами поетапності та послідовності [5].

Одночасно зауважимо, що в наукових дослідженнях, націлених на вдосконалення професійної підготовки майбутніх землевпорядників, розглядаються лише окремі аспекти формування науково-дослідницької компетентності без врахування її як умови ефективного професійного навчання. Ця проблема концентрує навколо себе низку принципово важливих ключових питань, таких як: визначення сутності науково-дослідницької компетентності майбутніх землевпорядників; виявлення закономірностей формування означеної компетентності у процесі психолого-педагогічної підготовки студентів спеціальності «Геодезія та землеустрій» вищих навчальних закладів; розробку форм, методів, що забезпечують оволодіння науково-дослідницькою компетентністю та здійснення експериментальної перевірки їх ефективності.

Мета статті – розкрити сутність поняття «науково-дослідницька компетентність», визначити роль означеної компетентності у професійній підготовці студентів спеціальності «Геодезія та землеустрій» та зазначення шляхів її формування у навчальному процесі під час вивчення дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Виходячи з мети нашого дослідження окреслено такі завдання:

- здійснити аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми;

- проаналізувати форми і методи науково-дослідницької роботи студентів.

Виклад основного матеріалу. Головним завданням вищої землевпорядної освіти є підготовка фахівців галузі «Геодезії та землеустрою», які мають чіткі уявлення про усталений розвиток земельних відносин, дотримуються правових і екологічних норм у професійній діяльності, самостійно мислять, здатні до творчого наукового пошуку, спроможні вирішувати завдання щодо використання та охорони земель, є конкурентоспроможними на ринку праці. Вищезазначені здобуті якості є визначальними в особистісно-професійному профілі інженера-землевпорядника.

Поняття «Професійна компетентність» інженера-землевпорядника характеризується ємністю та включає ряд компетентностей, серед яких найвищу позицію, згідно з Європейською системою кваліфікацій (ЕСК) посідає дослідницька. Відповідно до нових вимог дослідницька компетентність, набута під час навчання у ВНЗ, є інтегративним утворенням, тісно переплітається з іншими складовими професійної компетентності.

Дослідницька компетентність як цілісна інтегративна якість особистості, що поєднує знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісне ставлення та особистісні якості та виявляється в готовності й здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності [4, 55–62].

Якість підготовки сучасного фахівця галузі землеустрою, з точки зору компетентісного підходу, розуміється в сучасних дослідженнях як рівень розвитку професійних умінь і сформованості психологічної готовності до професійної діяльності. На цій підставі вважаємо, що цілісна професійна компетентність інженера-землевпорядника дає йому можливість ефективно вирішувати коло професійних завдань, а науково-дослідна компетентність є її складовою частиною. Через це формування науково-дослідницької компетентності майбутнього землевпорядника передбачає перехід від навчальної діяльності до науково-дослідної і далі до професійної в контексті ефективного вирішення певного кола професійних завдань.

Отже, науково-дослідна діяльність у вищому навчальному закладі є важливою об'єктивною умовою формування цілісної професійної компетентності інженера-землевпорядника, оскільки під час науково-дослідної роботи студента відбувається формування важливої якості сучасного фахівця – його науково-дослідницької компетентності.

Щодо сутності поняття «науково-дослідницька компетентність», то на сьогодні у дослідженнях зустрічаються різні її трактування. Так, Т. Міщеніна визначила поняття «дослідницька компетентність майбутнього вчителя філологічних спеціальностей» як внутрішню потребу особистості в дослідницькій діяльності у процесі навчання у вищій школі, визначення її вагомого місця у фаховій діяльності, а також уміння майбутнього вчителя філологічних спеціальностей: 1) володіти методологією наукової творчості; 2) спостерігати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати й передбачати наслідки власної наукової діяльності з психолого-педагогічних, філологічних дисциплін; 3) висувати гіпотези щодо розв'язання дискусійних питань із психолого-педагогічних, філологічних

дисциплін і залучати учнів до участі в дискусіях; 4) виконувати дослідницьку роботу з філології, педагогіки, методики навчання мови та літератури; 5) проводити мовознавчий/літературознавчий і педагогічний експеримент й обґрунтовувати його результати; 6) організувати дослідницьку діяльність учнів із філології; 7) здійснювати самоосвіту, самовдосконалення, моніторинг дослідницької діяльності [11].

Під дослідницькою компетентністю педагога розуміють цілісну, інтегративну якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід діяльності педагога, ціннісні ставлення та особистісні якості і виявляється в готовності і здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів науково-педагогічного пізнання, застосування творчого підходу у плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності [12].

Як стверджує І. Зимня, науково-дослідницька компетентність є комбінація системних полідисциплінарних інтегрованих знань; багатфункціональних пізнавальних умінь, що постійно саморозвиваються у навчальній, науково-дослідницькій, проєктивній діяльності; високої мотивації та позитивних ставлень до наукового пошуку та пізнавальних цінностей (любов до істини, прагнення до творчості та вдосконалення) [8].

На думку А. Хуторського, дослідницька компетентність – це володіння людиною відповідною дослідницькою компетенцією. Під компетенцією розуміють знання як результат пізнавальної діяльності людини в певній галузі науки та методи, методики дослідження, які опановують у процесі дослідницької діяльності, а також мотивацію і позицію дослідника, його ціннісні орієнтації [14, 57].

Для визначення сутності дослідницької компетентності майбутнього інженера-землевпорядника, проаналізуємо освітньо-кваліфікаційну характеристику випускника факультету землевпорядкування вищого навчального закладу. У контексті досліджуваної проблеми нами було визначено, що під час навчання у ВНЗ студент-землевпорядник повинен оволодіти вміннями:

- розробляти у складі творчого колективу схеми землеустрою, техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земельних ресурсів;
- встановлювати на місцевості межі адміністративно-територіальних утворень та межі господарських ділянок, як об'єктів проєктування;
- складати проєкти створення нових і впорядкування існуючих землеволодінь і землекористувань, відводити земельні ділянки у власність або користування, відмежування в натурі (на місцевості) вилучених і відведених земельних ділянок;
- оформлювати результати робіт із землеустрою в електронному вигляді (обмінного файлу);
- складати проєкти внутрішньогосподарського землеустрою сільськогосподарських кооперативів, фермерських та інших господарств, які б забезпечували еколого-економічні обґрунтування впровадження сівозмін, впорядкування угідь, охорону земель, підвищення родючості ґрунтів, застосування природоохоронної технології виробництва;
- використовувати матеріали земельного кадастру при складанні і обґрунтуванні проєктів землеустрою, обчисленні розмірів плати за землю (податки) та інше;
- проводити облік, оцінку і аналіз використання земель, складати річні баланси земель, вносити обґрунтовані поточні зміни в земельно-кадастрові і планово-картографічні матеріали;
- працювати з геодезичними приладами і інструментами, створювати геодезичні мережі, виконувати геодезичні зйомки і складати плани землеволодінь і землекористувань, обчислювати площі земельних ділянок, складати робочі креслення для виносу проєктів в натуру (на місцевість) та інше;

- оформляти матеріали по складанню схем і проектів землеустрою у відповідності до стандартів і технічних вимог.

Таким чином, накопичений досвід досліджень проблеми науково-дослідницької компетентності майбутніх фахівців різного профілю діяльності, врахування вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик випускника вищих навчальних закладів, дозволяє нам визначити науково-дослідницьку компетентність майбутніх інженерів-землевпорядників як інтегративну якість особистості, що характеризує їхню готовність до вирішення дослідних (пошукових, проектних, консультативних, організаційно-керівних) завдань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування діагностичного підходу в науковій, технічній, виробничій й управлінській діяльності і яка виражається в єдності ціннісно-мотиваційного, когнітивного й операційного компонентів. Основу дослідницької компетентності складають уміння виявляти проблему, формувувати гіпотезу, підбирати відповідні методи проведення дослідження та обробки отриманих результатів.

Дослідницькі вміння ототожнюються з системою інтелектуальних та практичних умінь особистості, необхідних для самостійного виконання дослідження. Вони виявляються в уміннях чітко формувувати суть досліджуваної проблеми, мету, об'єкт, предмет, робочу гіпотезу, завдання дослідження; планувати та організувати експеримент; у володінні методами наукового дослідження, умінні теоретично обґрунтувати і експериментально перевірити висунуту ідею в рамках досліджуваної проблеми; в умінні аналізувати результати своєї науково-дослідницької діяльності, робити необхідні висновки (проводити методологічну рефлексію); в умінні вести наукову дискусію; умінні підготувати публікацію або виступ за результатами своєї наукової роботи [9, 57].

Навчально-дослідницька (пошукова) діяльність, яка трактується як різновид навчально-творчої діяльності студентів, що проводиться з дотриманням вимог до наукових досліджень, передбачає створення оригінального соціального, особистісно-значущого продукту шляхом самостійного використання засвоєних знань, умінь і навичок навчально-пізнавальної діяльності, перенесення їх у нові умови, комбінування відомих способів, чи створення нових підходів до вирішення проблем [13, 246]. І до її виконання ставляться такі вимоги: максимальна наближеність до навчального процесу; конкретність тематики, сучасний науковий рівень її виконання в практичній діяльності; поступове ускладнення дослідних завдань та тематики від курсу до курсу професійно-творчий характер науково-дослідної роботи тощо. Вона виражається насамперед у самостійному творчому дослідженні [10]. Метою участі студентів у такій роботі є формування їх професійної самостійності, здібності до творчого рішення практичних задач з початком трудової діяльності [6, 130].

Професійна підготовка майбутніх фахівців галузі землеустрою у вищій школі відбувається з урахуванням організаційно-технологічних засад пошуково-дослідницької діяльності, основними серед яких є: забезпечення функціональності існуючої системи професійної підготовки, спрямованої на розвиток творчих здібностей студентів засобами пошуково-дослідницького спрямування (гуртки, проблемні групи, студентське наукове товариство, Всеукраїнський конкурс наукових робіт тощо); організація співпраці з іншими навчальними, науково-дослідними та науково-виробничими установами геодезичного та землевпорядного спрямування для забезпечення наукової та матеріальної бази досліджень; реалізація організаційно-технологічних принципів професійної підготовки майбутніх землевпорядників (наступність, системність, послідовність, доступність змісту форм та методів); робота з інтелектуально-обдарованими студентами.

З метою формування дослідницьких компетенцій майбутніх землевпорядників, нами впроваджувалися такі форми організації науково-дослідницької роботи студентів, як:

проблемні лекції; семінари-конференції, виконання самостійних завдань, що містять елементи проблемного пошуку; підготовка реферативних матеріалів з елементами наукового дослідження, їх презентація; аналіз нормативно-правових документів у галузі земельного права; анотація технічної та методичної літератури; написання есе, наукових статей, тез; складання і розв'язування задач на землевпорядну тематику; розробка і розв'язування тестових завдань та ін. Ефективним засобом формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців землевпорядкування може служити проведення наукових Інтернет-конференцій, де вони репрезентують матеріали своїх досліджень під час проходження різних видів практик, курсового та дипломного проектування та роботи наукових гуртів.

Висновки. Науково-дослідницька робота сприяє розвитку самостійності, креативності, творчого й аналітичного мислення студентів.

Науково-дослідницька робота майбутніх землевпорядників має бути спрямована на розвиток у студентів нахилів до пошукової, дослідницької діяльності, до творчого розв'язання професійних завдань галузі землеустрою, а також, до формування умінь і навичок застосування дослідницьких методів для розв'язання практичних питань управління земельними ресурсами, земельного кадастру та охорони земель.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Архипова М. В. Компоненти формування дослідницької компетентності майбутнього інженера-педагога / М. В. Архипова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2009/Pedagogica/54132.doc.htm
2. Бабанський Ю. К. Введение в научное исследование : учеб. пособ. для студ. пед. ин-тов / Ю. К. Бабанський, В. И. Журавлев, В. К. Розов. – М. : Просвещение, 1988. – 239 с.
3. Вінник М. О. Формування дослідницьких компетентностей студентів спеціальності «Програма інженерія» на прикладі викладання курсу «Групова динаміка та комунікації» / М. О. Вінник, Н. В. Осипова, Ю. Г. Тарасіч, А. П. Савенко // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія : Педагогіка. – 2014. – Т. 245, Вип. 233. – С. 95–101. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2014_245_233_20
4. Головань М. С. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність» / М. С. Головань, В. В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі : збірник наукових праць. Випуск VII. – Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2012. – С. 55–62.
5. Горшкова Л. М. Педагогічні умови формування дослідницької компетентності студентів біологічного профілю / Л. М. Горшкова, Л. В. Коваль // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер. : Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 27. – С. 78–84. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2015_27_16
6. Журавська Н. С. Методика навчання та виховання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу та України : порівняльний аспект [монографія] / Н. С. Журавська. – Ніжин : Видавель ПП Лисенко М. М., 2015. – 608 с.
7. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
8. Зимняя И. А. Общая культура и социально-профессиональная компетентность человека / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2005. – № 11. – С. 14–20.
9. Козак Л. Формування дослідницьких компетенцій майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології / Л. Козак // Неперервна професійна освіта : теорія і практика. – 2014. – Вип. 1–2. – С. 55–60.
10. Лавриш Ю. Е. Особливості організації науково-дослідницької діяльності студентів вищих навчальних закладів / Ю. Е. Лавриш // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія : Філологія. Педагогіка. – 2013. – Вип. 2. – С. 72–76. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufil_2013_2_13
11. Міщенко Т. Формування дослідницької компетенції майбутніх учителів філологічних спеціальностей / Т. Міщенко [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://ddpu.drohobych.net/pedagogics/arhiv/29_ch3_2014/13.pdf

12. Норкіна О. В. Развитие дослідницької компетентності педагогів як умова підвищення ефективності дослідно-експериментальної роботи / О. В. Норкіна [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/idpurso/paper/view/92>

13. Оніпко В. Організація пошуково-дослідницької діяльності майбутніх учителів природничих дисциплін у підготовці до роботи у профільній школі / В. Оніпко // Витоки педагогічної майстерності. – 2013. – Вип. 11. – С. 246–250.

14. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 55–61.

REFERENCES

1. Arkhylova M. V. Komponenty formuvannya doslidnytskoi kompetentnosti maibutnoho inzhenera-pedahoha / M. V. Arkhylova [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupy : http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2009/Pedagogica/54132.doc.htm

2. Babanskyi Yu. K. Vvedenye v nauchnoe issledovanye : ucheb. posob. dlia stud. ped. yn-tov / Yu. K. Babanskyi, V. Y. Zhuravlev, V. K. Rozov. – M. : Prosveshchshchenye, 1988. – 239 s.

3. Vinnyk M. O. Formuvannya doslidnytskykh kompetentnosti studentiv spetsialnosti «Prohramna inzheneriia» na pryklady vykladannia kursu «Hrupova dynamika ta komunikatsii» / M. O. Vinnyk, N. V. Osypova, Yu. H. Tarasich, A. P. Savenko // Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu «Kyievo-Mohylianska akademiia». Seriia : Pedahohika. – 2014. – T. 245, Vyp. 233. – S. 95–101. – Rezhym dostupy : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npcheduped_2014_245_233_20

4. Holovan M. S. Sutnist ta zmist poniattia «doslidnytska kompetentnist» / M. S. Holovan, V. V. Yatsenko // Teoriia ta metodyka navchannia fundamentalnykh dystsyplin u vyshchii shkoli : zbirnyk naukovykh prats. Vypusk VII. – Kryvyi Rih : Vydavnychi viddil NMetAU, 2012. – S. 55–62.

5. Horshkova L. M. Pedahohichni umovy formuvannya doslidnytskoi kompetentnosti studentiv biolohichnoho profiliiu / L. M. Horshkova, L. V. Koval // Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Ser. : Pedahohichni nauky. – 2015. – Vyp. 27. – S. 78–84. – Rezhym dostupy : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2015_27_16

6. Zhuravska N. S. Metodyka navchannia ta vykhovannia u vyshchykh navchalnykh akladakh krain Yevropeiskoho Soiuiu ta Ukrainy : porivnialnyi aspekt [monohrafiia] / N. S. Zhuravska. – Nizhyn : Vydavets PP Lysenko M. M., 2015. – 608 s.

7. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» № 1556-VII vid 01.07.2014 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupy : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

8. Zymniaia Y. A. Obshchaia kultura y sotsialno-professionalnaia kompetentnost cheloveka / Y. A. Zymniaia // Vyshee obrazovanye sehodnia. – 2005. – № 11. – S. 14–20.

9. Kozak L. Formuvannya doslidnytskykh kompetentsii maibutnykh vykladachiv doshkolnoi pedahohiky i psykholohii / L. Kozak // Nepererna profesiina osvita : teoriia i praktyka. – 2014. – Vyp. 1–2. – S. 55–60.

10. Lavrysh Yu. E. Osoblyvosti orhanizatsii naukoivo-doslidnytskoi diialnosti studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv / Yu. E. Lavrysh // Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskyi politekhnichnyi instytut». Seriia : Filolohiia. Pedahohika. – 2013. – Vyp. 2. – S. 72–76. – Rezhym dostupy : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufil_2013_2_13

11. Mishchenina T. Formuvannya doslidnytskoi kompetentsii maibutnykh uchyteliv filolohichnykh spetsialnosti / T. Mishchenina [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupy : http://ddpu.drohobych.net/pedagogics/arhiv/29_ch3_2014/13.pdf

12. Norkina O. V. Rozvytok doslidnytskoi kompetentnosti pedahohiv yak umova pidvyshchennia efektyvnosti doslidno-esperymentalnoi roboty / O. V. Norkina [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupy : <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/idpurso/paper/view/92>

13. Onipko V. Orhanizatsiia poshukovo-doslidnytskoi diialnosti maibutnykh uchyteliv pryrodnych dystsyplin u pidhotovtsi do roboty u profilii shkoli / V. Onipko // Vytoky pedahohichnoi maisternosti. – 2013. – Vyp. 11. – S. 246–250.

14. Khutorskoi A. V. Kliuchevye kompetentsyy kak komponent lychnostno-oryentirovannoi paradyhmy obrazovaniia / A. V. Khutorskoi // Narodnoe obrazovanye. – 2003. – № 2. – S. 55–61.

Стаття подано до редакції 10.03.2016 р.